

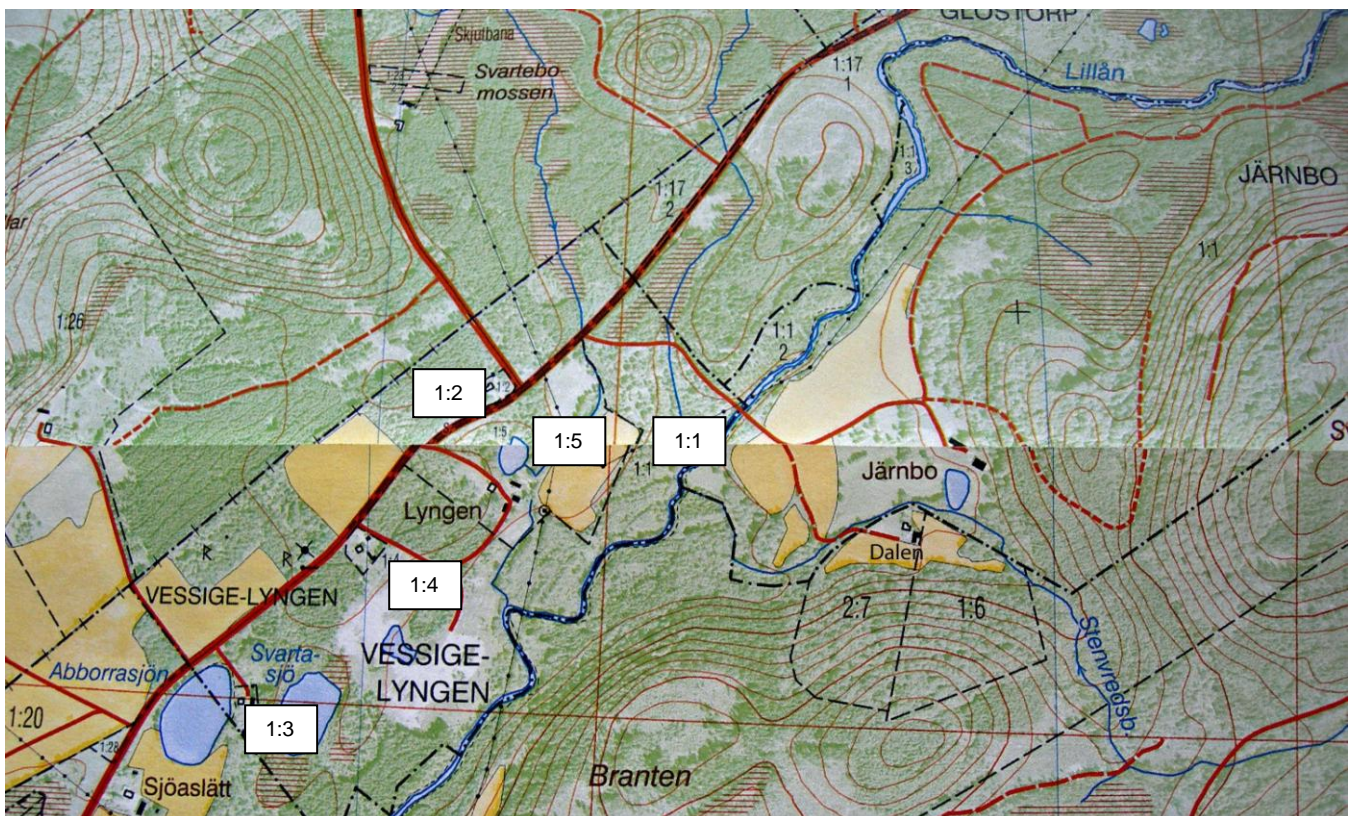
LYNGEN och JÄRNBO

Strax öster om Lia ligger Lyngen och Järnbo på vardera sidan om Lillån. Där fanns förr två kronoskattegårdar, i varje fall från 1645, Lyngen på 1/8 mantal och Järnbo på 1/4 mantal.

”Namnet Lyngen kommer av ljung eller ljunghed, medan Järnbo är betydligt svårare att härleda. Namnet finns redan i en källa från 1580 då gården kallades Jernboslett. Man gissar att det kan komma av ”järnbod”, förrådshus för järn. Förde handelsmännen också järn längs landsvägen och behövde en förrådsplats?”

(Utdrag ur ”Vessige och Alfshög, två socknar i Ätrands dalgång”, Sven Larsson 1996)

Lyngens gräns mot Lia och Järnbo följer Lillån. År 1920 gjordes en ”fördjupning och utvidgning av Lillån på 1.350 m för torrläggning af odlingsbara sankmarker” till Lia 1:2 och 1:3, Lyngen och Järnbo. Arbetet utfördes av Gustav Hellström i Lyngen för 9.000 kronor.

Lantmäteriets fastighetskarta 2009

Det är vägen från Sjönevad mot Krogsred som går genom Lyngen och det är vägen mot Yngered som möter Krogsredsvägen vid fastigheterna Lyngen 1:2 och 1:5. Fastigheten Sjöaslätt och större delen av Abborrasjön hör till Gunnarstorp.

LYNGEN

Vi läser ur "1729 Åhrs Landsbeskrifning" att No 1 Lyngen var ett cronohemman på 1/8 mantal som betalade i årlig ränta 4 daler och 17 öre och i tionde till Cronan och Kyrkan 1 2/3 kappe råg, 1/2 kappe blandkorn och 1/2 kappe havre. Gården brukades av åboe Arfwed Nilson med hustru, som båda betalade skatt, samt 1 skattfri inhyses eller backstuguhjon.

Sedan kommer en beskrivning av hus och jord:

"Manhusen i got stånd. Uthusen af 2½ länga, till väggarne behåldne, men taken brist-fällige. Ingen trä- eller humblegård. Nödig kålhage med snegård omgierd, medelst i brist af steen kan icke dermed anläggias."

Åckerjorden af kall öhr, kan intet hielpas med fyllning eller dikning, gifwer wid medelmåttig åhrsväxt 2dra kornet. Ängen bewuxen med ingen slags skoug, utan några få gamla Biörker. Gräswallen kall maa ock liungbackar, behöfwer ingen rödning eller dikning. Åckeren swagare än ängen.

Ingen beteshage, utan en liten till lamb, wid gården, öfwegången med liung. Utmarken samt skoug, finns samfält...". "Finns ingen qvarn eller qvarnställe, fiske finns icke vidare än åger lått med Jernbo uti ett åhlfiske."

"Åboen någorlunda behållen ock in Ao 1708 tillträdt hemmanet..."

T Grimberg, pastor i Vessige 1807, skriver: "Lyngen vid Sjönevadså har skarp sen svag jord bestående av ör och sand, lövskogsbevuxna ängar och samfällig utmark. Utmarken innehåller vid pass 4000 tunneland, men består till större delen av kala berg och ljung-hedar. Härpå även 2ne små sjöar och skogen Näset. På denna skog fälldes 1800 en ek, som var 6 kvarter i diameter." (nästan 90 cm)

Utmarkerna för Görup, Glostorp, Åhs, Gunnarstorp och Lyngen laga skiftades år 1828. Dessförinnan hade de använts gemensamt av byarna. Vi har inte hittat torp eller backstugor i Lyngen.

I äldre mantalslängder kallas gården i Lyngen **Mårtensgård**. Den brukades av samma släkt i minst 5 generationer. År 1689 heter åboen **Nils Håkansson**. Vi ser i mantalslängden att han fick bl.a. en son Arwed, född omkr år 1685, som övertog gården 1708.

Sonen **Arfwed Nilsson** gifte sig med Cathrina Andersdotter, född omkr 1703 och de fick bl a sonen Johan, född 1730, som övertog gården omkr 1760. Fadern dog 1761 av "håll och styng" (lunginflammation) 75 år gammal. Modern bodde kvar på gården i sonens och därefter sondotterns familj och dog 81 år gammal av åldersbräcklighet.

Sonen **Johan Arwedsson** gifte sig 1758 med Helena Ericsson, född 1731 i Sjönevad. De fick bl a dottern Anna, född 1760, som övertog gården 1777. Modern dog 39 år gammal av håll och styng och fadern 44 år av rödsot.

Dottern **Anna Johansdotter** gifte sig 1777 med Börge Börgesson, född 1745 i Stafsinge. De fick en dotter Helena 1789, som övertog gården omkr 1812. Fadern dog 67 år gammal och modern 76 år av åldersbräcklighet. När fadern dog 1813 fanns på gården endast 2 kor och 1 får, värderade till 28 rdr. Tillgångar totalt ca 257 rdr och skulder 11 rdr.

Dottern **Helena Börjesdotter** gifte sig 1808 med Lars Olsson (Olofsson). Deras dotter Olena dog 1 år gammal i mässlingen och sonen Christopher 25 år av "nerffeber". Fadern dog 1821, bara 36 år gammal av "hufvudsjukdom" och modern 50 år av "infl.feber" 1840. Fadern hade förtroendeuppdrag i socknen, kan vi läsa i sockenstämmoprotokollen. Av bouppteckningen efter honom verkar han att ha varit en välbärgad man, han hade tillgångar netto på ca 1.635 rdr. Han hade kunnat låna ut mycket pengar; det fanns i boet 18 säkra fordringar på totalt 1.311 och 15 osäkra på totalt 89 rdr. Kreaturen, bl a 4 kor, 1 kviga och 17 får, värderades till 111 rdr.

Helena Börjesdotter med sonen Christopher brukade gården till 1840, när de båda dog och att döma av bouppteckningen efter Helena hade de gjort det framgångsrikt. Tillgångarna värderades till netto ca 3.170 rdr. Hon hade följande kreatur, värderade till totalt 206 rdr: 1 gammal häst, 2 oxar (värde 75 rdr), 3 kor, 1 tjur, 1 kalv, 9 gamla får, 1 bagge, 1 höna med kycklingar, 4 st bikupor. Hon hade ovanligt många "prylar", t ex "2ne Violer och 1 Klarinett" (förmodligen sonen Christophers, som dött 2 månader före modern). Även hon hade lånat ut pengar till flera personer, det fanns 14 säkra och 13 osäkra fordringar för totalt över 2.000 rdr.

Nu flyttar det in en ny släkt på gården.

Åbo **Anders Johan Arvidsson** och hans hustru Anna Greta Arvidsdotter kom till gården 1840. Båda var födda 1818 i Askome. De fick 4 barn, 3 av dem dog som små. Sonen Carl August, född 1851 fick leva till vuxen ålder och han övertog gården.

Anders Johan hade flera förtroendeuppdrag i socknen; som godeman, som revisor att granska folkskoleräkningen, som ledamot i kyrko- och skolrådet och han hade uppdraget att för Yttre skogsbygden "uppbära Pastorslönen". Makarna avled båda i september 1889. Anna Greta dog av vattusot.

Sonen **Carl August Andersson** gifte sig 1873 med Bernhardina Josefina Johansdotter, född 1850 i Askome. De fick två barn, Anders född 1874 och Agnes Charlotta född 1879. Bernhardina dog i barnsäng vid dotterns födelse, endast 28 år gammal. 1889 hittar vi Carl August i "obefintlighetsboken" med anteckningen "vistas för en längre tid i Amerika". I 1890 års folkräkning är de två barnen antecknade som myndlingar i en familj i Askome. Vid folkräkningen år 1900 är Anders snickare och Agnes piga i Västra Haga i Göteborg. De är då 26 resp 21 år gamla. Agnes dog 1952 i Göteborg.

Mellan år 1890 och 1893 arrenderades gården av **Olof Cederberg**, född 1852. Han var dessförinnan torpare i Sjögård (Svalåstorpet), Lia i några år. Familjen bestod av hustru Johanna Potentia Bengtsdotter, född 1854 i torpet Ryd, Grimshult och 4 barn, födda mellan 1875 och 1888. Familjen flyttade från Lyngen till Knorrastugan i Askome.

År 1893 såldes gården till **Alexander Hellström**, född 1863 i Tussatorpet, Gunnarstorp. Han drev gården i 40 år tillsammans med sin hustru Bernhardina Jönsdotter. De fick 11 barn, födda mellan 1886 och 1916. Ett av barnen, Magda Sofia dog som spädbarn. Det sista barnet, som var en flicka fick naturligtvis namnet Elfva.

Alexander var i Amerika i ett par år runt år 1900. Han och hustrun samt barnen Artur, Allan och Elva flyttade till gården Furuvik i Askome år 1933.

1893-1933

Alexander (Sander) Hellström född 1863-03-17 i Tusshed, Gunnarstorp
h Bernhardina Jönsdotter 1871-10-20 i Kvibille

Barn: Gerda Vilhelmina f 1886 i Görup, Gustaf Mindus f 1891 i Slättåkra, Magda Sofia f 1894, Magda Davida f 1895, Georg Vilhelm f 1898, Alice Hildegard f 1900, Artur Edvin f 1903, Idof Roland f 1905, Hildur Ingeborg f 1908, Allan Vilfrid f 1911 och Elfva Mary Hilma f 1916 i Lyngen.

Alexander Hellström

Gerda gifte sig 1906 med stenarbetare Gustaf Adolf Johansson, f 1884 i Stafsinge. Hon dog i Falkenberg 1955. Gustaf gifte sig 1917, byggde sig ett hus i Lyngen och stannade kvar där med sin familj till 1931, se nedan. Magda gifte sig 1921 med jordbruksarb Carl Julius Carlsson, f 1898 i Krogsered. Hon dog i Falkenberg 1990. Georg dog i Okome 1978, Alice och Artur på Lyngen 1986 resp. 1974, Idof i Yngered 1970, Hildur g Johansson i Lia 1993, Allan på Älvgården 2002 och Elva på Lyngen 1995.

1917-1931

Gustaf Mindus Hellström 1891-12-22 i Slättåkra
h Ester Teresia f Andersson 1896-02-23 i Väby

Barn: Kurt Gustaf Adolf f 1917, Gert Arne Vallentin f 1919, Jarl Gustaf Assar f 1920 och Karli Viola f 1930.

Familjen flyttade till Båtsmanstorpet i Yngered 1931 och tog sitt hus med sig. Gustaf var skogs- och sågverksarbetare.

Han dog 1966 och Ester 1991. Kurt dog 2004 i Drängsered och Jarl i Vessigebro 2003. Gert bor kvar i Båtsmanstorpet.

Gustaf Hellström

Bernhardina Hellström, "Bernhardina på Lyngen" hittar vi på ett fotografi i boken "Patrik Johnssons Falkenberg".

Hon kallas där bärförsäljerska. Hon brukade åka till torget i Falkenberg för att sälja det hon kunnat plocka i skog och mark.

På fotografiet finns också Lovisa Mellberg "till Smens". Det är Bernhardina till höger.

Bilden är tagen den 7 augusti 1929. Då är Bernhardina 58 år och Lovisa 47 år.

Visst ser det ut som om Lovisa just håller på att ta sig en pris snus?

1933-1953

Per Anders Edvin Bengtsson född 1898-05-12 i Askome

Tidningsnotis 1933: "Svensk-amerikanen Edvin Bengtsson, Yngered, Askome, har av lantbrukaren Gustav Carlsson, Lya, Vessige, för ett pris som ej bekantgjorts inköpt egendomen Lyngen, Vessige. Tillträde genast.

Edvin Bengtsson ägde gården, men från 1938 hade han två arrendatorer som drev jord-bruket; bröderna Per och Gösta Gustavsson (Bengtsson). Själv ägnade han sig åt att vara handelsresande och försäkringsinspektör. Enligt Gods och gårdar 1945 var hemmanet på totalt 36,3 hektar, varav 9 hektar åker. Tax.värde 14.700 kronor. Ekonomibyggnaderna var från 1930 och mangårdsbyggnaden hade Edvin byggt 1934. I ladugården fanns 2 hästar, 5 kor, 4 ungdjur, 5 svin, 20 höns. På gården fanns också 1 bisamhälle.

Arrendatorer 1938-1953:

Gösta Daniel Gustavsson född 1912-11-07 i Skrea
h Karin Kristina Marg. Tranberg 1907-07-01 i Göteborg
Barn: Kerstin Barbro Margareta f 1945 i Göteborg.
Familjen flyttade till Köinge 1949

Per Johan Gustavsson född 1908-10-30 i Skrea
Han flyttade till Årstad 1953, dog i Falkenberg 1980.

Edvin Bengtsson sålde gården 1953 till Gustav Johansson, som hade hus och en avstyckad tomt i Lyngen (1:3) intill Aborrsjön. Edvin Bengtsson köpte i sin tur denna fastighet och flyttade dit. Han dog där 1964.

1953-1997

Gustav Erik Adolf Johansson född 1914-12-18 i Gällared död 1997
h Elva Mary Hilma f Hellström 1916-12-08 i Lyngen 1995

Artur Edvin Hellström 1903-08-14 1974

Syskonen Artur och Elva Hellström kom alltså tillbaka till gården där de vuxit upp.

Enligt Gods och gårdar 1964 fanns på gården 6 kor, 3 ungdjur, 1 sugga, 150 höns, 2 får, 2 gäss och 10 ankor.

Areal 35 ha, varav 10 ha åker. Skogen var till övervägande del barrskog.

Mangårdsbyggnaden från 1934 renoverades grundligt 1967.

Lyngen 1:1 omkr 1964

Lyngen 1:2

1938 avstyckades en tomt vid vägen mot Yngered. Tomten var på 2500 kvm och kostade 300 kronor. Dit flyttade ogifta syskonen **Carl, Alfred och Josefina Andersson**. Syskonen hade tidigare, tillsammans med ytterligare en syster, brukat gården i Järnbo efter sina för-äldrar Andreas Kristensson och Johanna Christina Carlsdotter. Carl dog på Lyngen 1949 och Alfred 1951. Josefina flyttade till Vinbergs ålderdomshem 1950.

Under åren **1951-1956** bodde på fastigheten chauffören och sågverksarbetaren **Knut Arvid Svensson** (f 1921-12-22 i Fagered) med hustru **Anna Signe Linna** f Karlsson (född 1928-01-08 i Källsjö) och sonen **Leif Arne Roland** (född 1949-01-17 i Vessige). De köpte fastig-heten 1951 för 19.000 kronor Familjen flyttade till Fagered 1956.

1956 flyttade förre hemmansägaren **Johan August Persson** (född 1886-02-06) och hans hustru **Karolina** f Larsson (född 1900-04-30) in från Båtsmanstorpet i Yngered. August dog 1965 och Karolina flyttade till Falkenberg 1967.

Lyngen 1:3

I ett hus vackert beläget på en avstyckad tomt mellan Aborrasjön och Svartasjö (kallas också Lillesjön) bodde från **1938** de två bröderna och arrendatorerna av gården i Lyngen **Per och Gösta Gustavsson**. Senare flyttade de till gården och bröderna **Artur och Allan Hellström** bodde på Lyngen 1:3 i några år. Allan gifte sig och flyttade till Lya skolhus 1946. Nu flyttade nygifta **Gustav och Elva Johansson** till 1:3 och bodde där i ett par år. 1953 köpte de gården och de och Artur bosatte sig där. Förre hemmansägaren på gården, **Edvin Bengtsson**, bytte bostad med Gustav och Elva, som förut sagts. Han dog på Lyngen år 1964.

Lyngen 1:4

På en avstyckad tomt intill Krogseredsvägen byggdes ett nytt hus **1939** av väg- och skogsarbetaren **Erik Hjalmar Johansson** ("Skräddare-Erik" eller "Myckilt-Erik" född 1886-09-29 i Gällared). Han bodde där till 1968, då han flyttade till Älvgården. Han dog 1969.

Fastigheten övertogs då av **Alice Hildegard Hellström** (född 1900-12-02 i Lyngen). Hon hade arbetat som hushållerska hos hemmansägare Gustaf Carlsson, först i Lia 1:3 och sedan i Dalen. Hon dog på Lyngen 1986.

Lyngen 1:4

Numera finns också en fastighet Lyngen 1:5, som avstyckats runt byggnaderna på huvudfastigheten 1:1 och som ägs av Mikael Karlsson. Resterande, den större delen, av Lyngen 1:1 ägdes av Tommy Johansson, Vägbro, som bl a hade grustag på fastigheten, fram till sommaren/hösten 2012, då den såldes för 1.200.000 till Erik Sigbert Olsson, Edit Ann-Kristin Olsson, Eric Magnus Olsson och Eric Niclas Olsson. Taxeringsvärdet 2088 var 796.000 kronor.

JÄRNBO

Vi läser i "1729 Åhrs Landsbeskrifning" att No 1 Jernboo var ett cronohemman på 1/4 mantal som betalade i årlig ränta 8 daler 15 öre och i tionde till Cronan och Kyrkan 2 kappar råg, 1 kappe blandkorn och 1 kappe havre. På gården fanns åbo Bengt Hansson med hustru och 2 skattfrie inhyses eller backstuguhjon.

"Manhusen någorlunda behåldne. Uthusen bestående af 3ne små längor, dels bristfällige till Syllar, Stolpar ock skifte, med Taak. Ingen trä- eller humblegård, kåhlgård finnes som omgierdat är med snegård kan inten med steen anläggias medelst ingen dertill finnes likaledes de öfvrige gårdsens gierds gårdar. Beteshage, är allenast till några st Fåhre Chreatur, mager ock skrin, är med liung öfvergången.

Utmarken samt skougen samfält med Lija, bestående af något Eke men mäst Bok.

Skilnaden omkring denna skoug först efter innersta Swahlås Bäckten till Hukereds Åhn, sedan efter den åhn till Jernboo. I skougen planterings hage, Muhlabetet got. Qwarn ställe finnes intet, fiskewattn uti en liten åå rinner jemte gården, hafver del uti ett åhle-fiske med Lyngen, dock mycket odugeligt.

Lillån vid Järnbo

Åckerjorden består af gruus ock kall öhr, kan intet med fyllning eller dikning hielpas, gifwer wid medelmåttig åhrswäxt 2dra kornet. Ången är bewuxen med några Biörker, skrin ock mager, kan intet hielpas med rödning eller dikning. Ången swagare än åckeren." ... "Åboen någorlunda behållen"...

I 1647 års jordebok heter åbon i Järnbo Swen Olsson och i mantalslängder från 1700-talet kallas gården för Sven Olssonsgård. År 1674 heter åbon Olof Swensson, förmodligen en son till Swen Olsson, år 1688 brukas gården av Jöns Nilsson, född omkr år 1621 och död 1705, 84 år gammal. Sonen Jöns Jönsson tog över gården 1700 och därefter Jöns dotter Kjerstin Jönsdotter, gift 1725 med Bengt Hansson, död 1738 och 1740 med Lars Arfwesson. Bengt och Kjerstin hade 3 söner, men ingen av dem övertog gården. Att döma av bouppteckningen efter Bengt Hansson, räknades Jernbo nog som en rik gård. I ladugården fanns: 2 hästar, 4 kor, 5 kvigor, 2 kalvar, 9 får, 1 lamm, 4 getter, 6 killingar samt 1 so. Tillgångar 218 daler, skulder 64 daler.

1743-1752 brukas gården av Pehr Hansson och 1753-1776 av Ingel Olofsson från Krogsered. 1780-1790 delas gården av sonen Olof och dottern Catharina med make Pehr Jönsson. Äldsta sonen hade dött 1773, 21 år gammal av en bröstsjukdom. Båda familjerna bodde på gården till 1809, när Olofs familj flyttade till en stuga under Järnbo.

1753-1790

Ingel Olofsson	född 1723 i Krogsered	död 1776
h Pernilla Olofsdotter	1724 "	1789

Barn: Gabriel f 1752 d 1773, Cathrina f 1756, Olof f 1759 och Anders f 1762 d 1763.

Anders dog av koppor, Ingel av bråck, 53 år och Pernilla av åldersbräcklighet, 70 år. Olof antecknades som "liten och klen" i mantalslängderna, kanske för att bli skattebefriad.

(Se berättelsen om Olof under Stugor i Järnbo).

I bouppteckningen 1776 efter Ingel var tillgångarna värderade till 193 Rd, skulderna var 141 Rd. I ladugården fanns 1 ox, 3 stutar, 4 kor, 2 kvigor, 2 får och 4 lamm. Oxen värderades till 35 Rd. Någon häst fanns inte på gården.

1780-1813

Pehr Jönsson	1748-05-25 i Böresgård	1800
h Cathrina Ingelsdotter	1756-09-01 i Järnbo	1790
h2 Bengta Andersdotter	1754-02-16 i Drängsered	

Barn: Johannes f 1780, Jöns f 1783 d 1783, Jöns f 1785, Anders f 1789 d 1793, Anna Cathrina f 1792 d 1792, Cathrina f 1793.

I socknens fattigvårdshandlingar i juni 1790 står antecknat, att Pehr Jönsson hade en skuld till kyrkokassan på 5 riksdaler, 42 skilling, 9 runstycke och att han "War utfattig redan 1784, då lånespannemålen utbekoms, har sedermera intet kunnat förwärfwa eller äger för det närwarande nog tilgång till sin skulds betalning." Svärmodern änkan Pernilla Olsdotters, skuld var samtidigt 28 sk, 9 rs. "Allmosehion 4 år före sin död 1789, och lemnade tils skulds betalning ej det aldre minsta efter sig." Det verkar som om man fått det besvärligt på gården.

Två av Pehr Jönssons barn dog redan som spädbarn, hustrun Catharina dog av "hetsig feber", 33 år gammal, Anders av "tvinsjukdom" 4 år. Pehr dog av bröstsjukdom 52 år gammal 1800. Pehr verkar då ändå ha det lite bättre ställt än 10 år tidigare, när hans första hustru dog.

Bouppteckningen efter Pehr visar att han i ladugården hade 1 häst, 2 stutar, 4 kor, 3 kvigor, 2 spädkalvar, 9 får, 1 bagge och 1 sugga. Tillgångarna uppgick till 94 Rd och skulderna till 27 Rd. Skulden till kyrkokassan hade han betalat.

Bouppteckningen 10 år tidigare tar upp 1 stut, 1 ko, 3 baggar, 1 får och 1 lamm. Tillgångarna var bara ca 13 Rd och skulderna något högre. Den störste skulden var på drygt 4 Rd för kronoskatter 1789 och 1790.

Bengta och hennes styvson Johannes brukade gården efter Pehrs död. Den 31 juli 1809 lades hemmanet "genom wåld i aska".

Fem betrodda män ur "Socknens deputerade" hade dagen efter eldsvådan besiktigt "stället der skadan war skedd för att undersöka eldens uphof". De hade förklarat att det inte fanns "skäl till misstankar att elden genom wårdslöshet eller egit förwållande tillkommit". I sockenstämmoprotokoll 13 aug bestäms då hur de "huswilla och olycklige personerna" skall få hjälp av "Brandstodshjelpen", dvs av sockenborna i proportion till hur varje gård /torp tecknat sig i föreningen. Per matlag skall lämnas "½ Kappe Råg, ½ Kappe Korn, 5 Lisp Långhalm, hwarmed husen skola täckas, 2ne dagswerken och Körslor utur skogen, 20 Sk Banco, samt Sofwel och Kaka". "Sedan förestående huswilla personer emottagit Brandstodshjelpen, åligger dem sjelfwa att uppbygga husen på sätt de bäst åsämjas kunna."

Pastorn tyckte att de olyckliga "måtte förhjelpas till ett par kor, men som inga kor fants hos Johannes Pehrsson, utom de 2ne hwilka tillhörde Christian Reinholdsson uti Stora Grimshult, så finna Socknemännen sig ej skyldige att ... anskaffa några, utan i det stället beslutades att ett friwilligt offer på altaret kommer framdeles att erläggas till den, som förlorat och ägt dessa kor."

Johannes antecknades som åbo från 1812, men gårdens ursprungliga ¼ mantal var förmodligen fortfarande delad i två 1/8 mantal med Olof Mårtensson från Krogsered som brukare av den andra delen. Mårtensson fick 1815 ett torparkontrakt för Slätta Eke på Järnbos marker och verkar ha sålt sin del av gården till Johannes Pehrsson. Johannes styvmor Bengta flyttade 1813 till en stuga i Järnbo och kallades redan 1817 för fattighjon. Hon dog 1824, 66 år gammal, av tvinsot.

1812-1831

Johannes Pehrsson	född 1780-04-03 i Järnbo	död 1846
h Helena Bengtsdotter	1776-10-07 i Torshög	1833
h2 Cathrina Bengtsdotter	1780-09-22 i Nybygget, Näset	

Barn: Carl Petter f 1808, Anna Christina f 1811, Benedicta f 1815 d 1816 och Olena Beata f 1818

Johannes hade i slutet av 1820-talet förtroendeuppdraget att vara sexman (en slags ordningsman) i Yttre skogsbygden. Helena dog av åldersbräcklighet 57 år, Benedicta av okänd sjukdom. Johannes och hans 2:a hustru Cathrina antecknade på undantag från omkring 1835. Cathrina dog 1844. Johannes dog 1846 av rödsot. Sonen Carl Petter övertog gården 1831.

1831-1856

Carl Petter Johansson	född 1808-08-28 i Järnbo
h Inger Christina Ingelsdotter	1798-03-17 i Askome

Barn: Johanna Christina f 1835 och Helena Lovisa f 1843.

Carl Petter var kyrkvård på 1830-talet. Han och hustrun bodde kvar också sedan dottern Johanna Christina och hennes man hade tagit över gården. 1870 antecknades de på undantag. Inger Christina dog 1868 av "bröstkörkyning" och Carl Petter dog 1892, 84 år gammal.

Järnbos mangårdsbyggnad var ursprungligen från 1853 (bilden från Gods och Gårdar 1964)

1856-1938

Andreas Kristiansson   född 1825-11-21 i Askome   död 1922
 h Johanna Christina Carlsdotter   1835-03-17 i Järnbo   1928

Barn: Augusta Josefina f 1862, Carl Johan f 1867, Carl Julius f 1870, Alfred f 1873 d 1874, Alfred f 1876 och Mathilda f 1880.

Andreas och Johanna Christina blev mycket gamla, 97 resp 93 år. Johanna Christina dog av kallbrand. Fyra av barnen, alla ogifta: Josefina, Carl, Alfred och Mathilda stannade kvar och tog hand om gård och föräldrar. Först 1938 lämnade de gården. Bröderna flyttade till en avstyckad tomt i Lyngen (1:2) och systrarna till Nedre Möllan. När Mathilda dog året efter, flyttade Josefina till bröderna. Brodern Johan hade gift sig 1894 med Emma Wahlbeck, f 1874. De fick barnen Edvin, Ruth (g Sjöberg), Helge och Signe (g Nilsson).

Järnbo hade ägts och brukats sedan 1753 av samma släkt. Syskonen Andersson var den 6:e och sista generationen.

1938 köpte Hartvig Nylander i Väby gården av Andreas Kristianssons sterbhus. Gården brukades därefter av arrendatorerna Nils och Anders Karlsson, som bodde på gården. Där bodde också brödernas föräldrar: Johan Alfred Carlsson f 1880 i Abild d 1962 och Selma Olivia f Nilsson f 1880 i Abild d 1956 samt system Märta Linnea f 1922 i Abild.

1938-1941

Nils Vilhelm Karlsson   född 1909-10-08 i Abild
 h Märta Gertrud Lovisa f Svensson   1902-10-21 i Vinberg
 Makarna flyttade till Alfshög 1941

1941-1976

Anders Daniel Karlsson   född 1911-11-16 i Abild
 h Svea Gertrud f Gustavsson   1922-05-01 i Askome
Barn: Alf Gerhard f 1945, Eva Ann-Charlott f 1949 och Leif Anders Svenning f 1952.
 Familjen flyttade till Askome 1976.

Svea och
Anders på
Järnbo
(bilden från
1970-talet)

Ur Gods och gårdar **1945**: Areal totalt 92 ha, varav 7 ha åker. Mangårdsbyggnaden fr 1853 och ladugård fr 1904, renoverade 1938. 1-2 hästar, 5 kor, 2 ungdjur, 5 svin, 35 höns, 8 bisamhällen. Ägare Hartvig Nylander

Ur Gods och gårdar **1964**: Mangårdsbyggnaden moderniserad 1964. 1 häst, 4 kor, 3 ungdjur, 2 sugor, 100 höns. Ägare Rolf Henry Nylander.

År 1994 ägs gården av Esbjörn Nylander. Den fina mangårdsbyggnaden (se också bilden ovan) är nu riven. Ladugård och ekonomibyggnader finns kvar.

Gården Järnbo, flygfoto från 1950-60talet

Stugorna i Järnbo

Det är svårt att veta hur många stugorna var eller var de låg. Enligt kyrkoböckerna bodde följande backstugusittare i Järnbo:

Blinda, ogifta Ingjerd bodde i "Jernbostugan" 1726.

Gamla änkan Johanna Larsdotter bodde i stugan åtminstone omkr 1750. Hon var född omkr 1675, död omkr 1770, blev 95 år gammal.

Rotebåtsman Nils Anckar med hustru Kierstin Jönsdotter och dotter Bengta Nilsson, född omkr 1756 bodde i "Stugan vid Järnbo" omkring 1760. Nils dog i april 1760. I boet fanns tillgångar för 32 daler, vari ingick 1 "rödstrimmet" ko för 12 daler.

Carl Bengtsson med hustru Ingjerd bodde i "Stugan vid Jernbo" omkr 1770. Han blev mer än 93 år gammal, paret fick tiggare för sitt uppehälle.

Rotebåtsman Eric Lindberg gifte sig med Annica Carlsdotter 1766 och de "blefwo boendes i en liten stuga wid Jernbo". Eric hade antagits som båtsman för Lia och Sjönevad 1758. Han avskedades 1774 på grund av "skada på högra bröstbenet och axelbenet".

1766-1790

Eric Nilsson Lindberg	född 1733-08-25 Björbexered	död 1790?
h Annica Carlsdotter	1736-	1783

Barn: Nils f 1768, Carl f 1772 d 1772, Anna Cathrina f 1774 och Elin f 1777.

I samma stuga bodde också hustruns föräldrar: Carl Askengren, född omkr 1682 och Anna Jönsdotter, född omkr 1706. Fadern hade varit rotebåtsman i Askome. Han var 88 år gammal, när han dog 1783 av åldersbräcklighet. Modern hade dött tidigare. Annicka dog av "tvinsot" (avtynande), 48 år gammal.

I socknens förteckning över dem som 1784 prövats berättigade att vara allmosehjon finns döttrarna Anna Cathrina och Elin som fick "åtnjuta 1, 2 a 3 dagar i Sender hos hvarje hemmansbrukare både herberge, föda och skötsel"

Eric hade en skuld till kyrkokassan på 45 skilling och 8 runstycke när han dog, men han lämnade ej "efter sig mer än 2ne fattigbarn, som gått på socknen", antecknades det i fattigvårdshandlingarna.

Abraham Svensson med hustru Sara Pehrsdotter bodde också i en "stuga vid Jernbo". De fick sonen Sven 1774-12-07, som dog efter 9 månader i en "okänd barnsjukdom".

Änkan Stina Toresdotter bodde i "Stugan i Jernbo" i några år och dog där 1792, 39 år gammal av en bröstsjukdom. I bouppteckningen ser vi att hon efterlämnade en son, Zackarias Jönsson, bara 4 år gammal. Vad som hände med honom efter moderns död framgår inte av husförhörslängderna.

I "Stugan" bodde från 1809 Olof Ingelsson, som tidigare delat gården Järnbo med systemen Catharina och hennes man Pehr Jönsson. Olof gifte sig 1782 men hade bott kvar på gården till 1809.

1809-1830

Olof Ingelsson	född 1759-10-03 i Järnbo	död 1818
h Anna Påhlsdotter	1757 omkr	1790
h2 Inger Larsdotter	1748-09-08 i Gällared	1830

Barn: Gabriel f 1784 d 1790 och Anna Britta f 1790 d 1790.

Anna dog 33 år gammal av "hetsig feber". i maj 1790, i juni dog den 5 månader gamla dottern av mässling och senare samma år sonen Gabriel av bröstsjukdom. 1792 antecknades Olof som svagsint och bräcklig och 1804 som krympling. Olof gifte om sig 1794. 1816 antecknas de i husförhörslängden som utfattiga tiggare. Olof dog av bröstsjukdom, 59 år och Inger av åldersbräcklighet, 82 år.

I socknens fattigvårdshandlingar kan man läsa att Olof Ingelsson hade en skuld till kyrkokassan på 8 Rd, 10 Sk, 1rst och att han var "Utfattig både förut och sedan lånespannmålen erhöles och har aldrig ägt eller äger något att betala med. Lemnade för nöd skull hemansbruket år 1790." . Bouppteckningen 1790 efter hustrun Anna visade ett mycket magert bo, tillgångarna värderas till 3 Rd 6 Sk.

I sockenstämmans protokoll i oktober 1810 kan vi läsa följande: "Anmältes att Olof Ingelsson på Jernbo hyst och ännu hyser Annicka Larsdoter från Gällared utan att Pastor i Församlingen och Wessige Socknemän derom blifwit underrättade: alt detta stridande både emot författningar och öfwerenskommelser, har gjordt Olof Ingelson skyldig till 1 Rd 32 Sk Böter... men som bemälte Olof Ingelsson är uti ringa omständigheter så will Pastor och Församlingen denna gången freda honom från ofwannämnda böter och med warning i det stället för vidare förbrytelser tillsägas att, genom 2ne Sexmän .... låta genast utsäga Annicka Larsdoter och ej längre hysa henne Hemma i sitt hus."

Hela detta protokoll var för övrigt en upptuktelse av Vessiges invånare. Ordföranden för sockenstämman, kyrkoherde Grimberg tyckte tydligen att den behövdes. Han har själv skrivit protokollet.

Kyrkoherden skriver bl a " Oacktdt flere gånger yrkat om skick och ordning i Församlingen har man likwäl med missnöje och ledsnad rönt motsatsen: i synnerhet då lösa och kringstrykande personer en och flere nätter hysas oanmälte. Mot alt detta, som leder till största oordning, har oftast blifwit ifrat, dock utan werkan...." Sockenstämman beslutade höja böterna till 3 rd 16 sk "till mera kraft och styrko".

Man beslutade även att "krogar och näringsställen skola tillslutas på Sön- och Högtids-dagar, så att desse dagar i synnerhet användas till det Höga ändamål, hwartill de äro gifne". Den som säljer starka drycker på dessa dagar skall genast plikta 3 Riksdaler och "den som befinnes på dessa dagar bewista sådana näringsställen, der han belastar sin Kropp med swalg och dryckenskap, genast wara förfallen till 2 riksdaler böter...".

Kyrkoherden tyckte också att det var nödvändigt att avskaffa sammankomster för barn och ungdom på helgdagar och s k lekstugor och fick den, som det verkar, mycket medgörliga sockenstämman att besluta om lämpliga böter för den som bröt mot detta. Kyrkoherden avslutade sitt protokoll så här:

"Sluteligen förmanades till Gudsfruktan och alla Christeliga dygder, genom hwars utöfning wi kunna nedkalla himmelens wälsignelse öfwer oss och våra barn, samt med det samma wara trygge i alla faror, lugne i stormen, glade och nöjde i döden, frimodiga på Domsdagen och salige i ewigheten."

Slätta Eke - två torp under Järnbo och Lia 1815-1885

Det ena torpets historia började 1815 med ett kontrakt mellan Johannes Persson på Järnbo och Olof Mårtensson, som bl a sade att "Olof Mårtensson med dess barn och arvingar fick "ett stycke oländig mark att odla och bruka .. som ..di gitter och förmår". Torparen fick "mulbete för så många kreatur som kan på torpet födas, med årlig eldebränd". Om Olof Mårtensson erlade den överenskomna skatten, "4 riksdaler banco varje år vid Mickaeli-tiden" skulle han med barn och arvingar få behålla torpet "för everdeliga tider".

Olof Mårtensson hade 1812 flyttat till Vessige från Krogsered, där han varit åbo på frälse-hemmanet Gullvarshult. Han kyrkobokfördes som åbo under Järnbo samtidigt med Johannes Pehrsson. Troligen ägde de 1/8 mantal var. Enligt en släktutredning av Nils och Charlotte Lindgren var Olof Mårtensson sjuklig och det var kanske därför han redan 1816 sålde sin andel i Järnbo och flyttade till torpet Slätta Eke "längre in i skogen utefter Lillån".

1815-1850

Olof Mårtensson	född 1772-03-21 i Askome	död 1850
h Olena Bengtsdotter	1778-04-04 i Okome	1841

Barn: Christian f 1804 i Askome, Mårten f 1807 och Anna Beata f 1811 i Krogsered samt Olaus f 1813 i Järnbo.

Olena dog av åldersbräcklighet, 63 år gammal. Enligt bouppteckningen var "sönerna på aflägsnare orter stadda, hafva oaktat skedd kallelse sig ändå icke instält". Boets behållning var 52 Rd.

Dottern Anna Beata, som sedan hon var 15 år hade tjänat som piga på olika gårdar i Övre skogsbygden, återvände efter moderns död till Slätta Eke för att ta hand om sin sjuklige far. Hon gifte sig 1844 med änklingen Johannes Larsson på granntorpet.

Torpkontraktet från 1815 hade inlämnats till Häradsrätten 1845 för förnyelse av inteckning, vilket skulle göras vart 10:e år. Det framgår inte vem som hade begärt förnyelsen. Det troliga är väl att det var Anna Beata, som ju hade ju rätt till torpet enligt kontraktet. Omkr år 1848 kom det dock en ny torpare till Slätta Eke.

1848-1876

Magnus Bengtsson	1807-12-22 i Småland	1876
h Nilla Nilsdotter	1806-08-28	1869

Barn: Neta Maria f 1834 och Benedicta Sophia f 1835 i Getinge, Johan Petter f 1839 och Anna Johanna f 1840 i Asptorpet samt Johanna Petronella f 1848 och Potentia Maria f 1851 i Slätta Eke.

Magnus hade varit torpare på Asptorpet i Hukered fram till 1848. Familjen flyttade 1837 till Vessige från Getinge. Det fanns ytterligare barn än ovan nämnda, men de hade redan lämnat familjen, när man flyttade till Slätta Eke. Nilla dog av förkylning och Magnus av "bröstplågor".

Vid folkräkningen år 1900 fanns Neta Maria på ett ålderdomshem i Göteborg, Benedicta bodde i Boberg, Johanna var piga på Stadshotellet i Mariestad. Systrarna var ogifta. De övriga barnen saknades i folkräkningarna 1890 och 1900.

Den siste torparen på Slätta Eke blev arbetskarl Bengt Johan Bengtsson från Grimshult, son till Bengt Christiansson och Helena Bengtsdotter.

1876-1885

Bengt Johan Bengtsson   född 1844-12-04 i Grimshult
 h Johanna Margareta Svensdotter   1847-12-26 i Skrea
 d Hilda Josefina   1873-10-10 i Grimshult
 d Beata Sofia   1877-10-18 i Slätta Eke

Familjen flyttade till Vapnö församling 1885. Vid folkräkningen 1890 var Bengt Johan ryktare och familjen bosatt i Nydala, Halmstad. Sofia gifte sig 1904 med garvaregesällen Otto Svensson Viberg (källa: Totte Wiberg, Sofias sonson).

 Det andra torpets historia började 1827 med detta kontrakt:

”Att vi undertecknade åboar i Lia lemnar vår lycka Slätta Eke kallad till Johannes Larsson och hans hustru Christina Johannesdotter att der odla och bygga och den ofvannämnda lycka nyttja och bruka i deras lifstid med följande vilkor:

1. Att skatten skall vara Nio Riksdaler om året i de tre första åren, men sedan skall det vara tolf Riksdaler Riksgäld om året så länge som det begagnas, samt tolf dagsverke om året, hälften av hvar slag och det skall vara i hösten. Skatten betalas i November månad.
2. Att han håller gärdesgården vid lika rundt omkring, så med som hälften mellan gärdesgården intill Olofs lycka, dertill nyttjas sten så mycke möjligt är. Brände får nyttjas utaf furskog och fälle så mycket som behövs. Fritt bete till kreaturen på skogen, men inte i hagen. Mot lika betalning god han till oss framför någon annan.

Detta kontrakt stod fast, så länge han utgör sina skyldigheter i rättan tid, hvilket med våra namn underföljande bekräftas av
 Lia den 14 februari 1827”

De som undertecknat kontraktet, åborna Nils Persson, Jöns Arfwidsson och Johannes Nilsson samt torparen Johannes Larsson hade alla ”sjelf hållit i pennan”. Johannes Persson på Järnbo hade också varit inblandad här och godkänt kontraktet med det tillägget att, om någon mark skulle tillfalla honom vid en- eller storskiftesdelning, så ville han att torparens dagsverken skulle ”utgöras vid hvad tillfälle som synes mig och honom nyttigast”.

1827-1862

Johannes Larsson   född 1795-12-20 i Gryteryd   död 1854
 h Christina Johansdotter   1801-08-26 i Hukered   1843
 h2 Anna Beata Olsdotter   1811-06-06 i Krogsered   1861
 d Johanna Beata   1828-01-07 i Slätta Eke

Barn: Lars f 1829 d 1833, Christoffer f 1831 d 1832, Anna Christina f 1832, Lars Johan f 1836, Bengt f 1838 d 1838, Bengt Johan f 1841, Carl Olander f 1844 d 1845, Carl f 1845
 d 1846, Olena Christina f 1847, Carl August f 1849 och Emanuel f 1851.

Fem av de tolv barnen dog i späd ålder; Lars av förkylning 4 år, Christoffer av slag 3 mån, Bengt av smittkoppor 7 mån, Carl Olander 4 mån och Carl av rödsot 1 år.

1854 dog Johannes, 58 år gammal och lämnade Anna Beata ensam med 3 barn 7, 5 och

3 år gamla samt Bengt Johan som var blind, 13 år. Drängen Olof Christiansson, 18 år kom från Okome till hennes hjälp.

I bouppteckningen efter Johannes ser vi att det på torpet fanns: 3 kor, 1 kalv och 2 får, värderade till 27 rd. Åbyggnaderna på torpet värderades till 22 rd. Torparen stod i skuld till sammanlagt 23! personer i bygden, till kyrkokassan fanns en skuld på 18 rd. Skulderna var på totalt 160 rd, vilket översteg tillgångarna med 22 rd.

”Efter 8 strävsamma år som änka dog Anna Beata 1862 och torpet upphörde. Barnaskaran skingrades. Olena tjänade som piga. Hennes yngre bröder blev drängar på olika gårdar i Vessige, för att senare pröva lyckan i det förlovade landet Amerika. Den blinde halvbrodern Bengt Johan blev fattighjon och efter tre år (1865), drunknade han i Ätran...” (ur Lindgrens släktrönika). Carl August kom till Lassagård:

Herr [Trädgård](#) i [Lassagård](#) åtog sig gossen [Carl August Johansson](#) från [Slätta Eke](#) mot 5 Rd Rmt för år, och willkor att gossen christeligen wårdas och får åtnjuta undervisning icke allenast i skolan den tid sådan hålles i Roten, utan och deremellan hålles till läsning och för nödig tillsyn deruti, samt nödig beklädnad. (ur sockenstämmoprotokoll nov. 1862)

Olena gifte sig 1876 med drängen Carl Pettersson på Hjuleberg. De flyttade senare till Källstorp i Holms församling och blev 1913 torpare på Örekulla.

Stuga vid Slätta Eke omkr 1862 - omkr 1885

Anna Beata Nilsson dotter född 1820-02-13 i Näset död 1895
suä Nils Maurits f 1850 i Falkenberg.

Anna Beata bodde i Slätta Eke som inhyst fattighjon. Det troliga är väl att det var i den gamla torpstugan hon bodde.

Anna Beatas namn förekommer ofta i sockenstämmoprotokollen. 1874 fick hon i extra bidrag 2 kronor, 1883 försökte man skaffa henne en annan boningsplats och sälja hennes hus i Slättaeke, oklart om hon fick det. Hon får ofta extra bidrag. 1884 fick Karl Karlsson i Sparfvastugen 50 kronor för ”vård och hushyra till sjuka Anna Beata”. Senare samma år beslutades att hon skulle bortackorderas på kommande oktoberstämma. 1885 åtog sig Johannes Hansson i Wäby att hålla Anna Beata med ved, husrum och nödig vård under 1 års tid för 39 kronor. 1887 beslutades att hon ”skall hädanefter icke på kommunens bekostnad bortackorderas”, hon fick 2 lass bränsle för 5 kronor och en eldtång för 0:50, 1891 fick hon 3 lass ved och bidrag till strumpor mm för 2 kronor, för år 1894 fick hon i understöd 255:16 osv.

Anna Beata var fattighjon, i varje fall sedan 1857. Hon hade flyttat till Skrea 1836, fått sin son 1850 i Falkenberg och flyttat tillbaka till Vessige 1857. Sonen flyttade till Skrea 1868.

Familjen på granntorpet flyttade 1885. Kanske blev Anna Beata den som sist lämnade Slätta Eke.

Det finns fortfarande rester kvar av stengrunderna till de två torpen.